

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ШКІЛ МИСТЕЦТВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ

У статті запропоновано авторську структуру творчих здібностей учнів шкіл мистецтв, які розвиваються засобами електронного музичного інструментарію. Розглянуто та обґрунтовано зміст кожного із визначених структурних компонентів. Уточнено сутність поняття «творчі здібності» в контексті навчально-творчої діяльності учнів шкіл мистецтв з використанням електронного музичного інструментарію.

Ключові слова: творчі здібності, структурні компоненти, електронний музичний інструментарій, музично-інформаційна компетенція, школа мистецтв.

Сучасне суспільство характеризується стрімким розвитком комп'ютерно-інформаційних технологій та їхнім впровадженням у ключові галузі людської життєдіяльності. Не оминув цей процес і мистецьку педагогіку. Електронний музичний інструментарій у вигляді апаратних та віртуальних синтезаторів, цифрових робочих студій звукозапису, семплерів, процесорів ефектів, комп'ютерного програмного забезпечення є ефективним засобом музичного навчання і творчості на різних рівнях мистецької освіти. Внаслідок багатих виразових, виконавських та технічних можливостей, простоти освоєння, підвищення ефективності діяльності, особливої актуальності використання електронного музичного інструментарію набуває у контексті розвитку творчих здібностей музикантів. Над проблемами впровадження та використання електронного музичного інструментарію працюють такі науковці: І. М. Красільников вивчає місце електронної музичної творчості в системі мистецької освіти. Формування готовності майбутнього вчителя музики до використання цифрового електронного музичного інструментарію у професійній діяльності розглядав О. М. Рибніков. Наукове дослідження Ю. Ф. Дворника присвячене формуванню творчих якостей майбутніх вчителів музики засобами музично-комп'ютерних технологій. Що ж стосується визначення структурних компонентів творчих здібностей учнів шкіл мистецтв, які навчаються у класі електронного клавішного синтезатора, то це питання на сьогодні є недостатньо вивченим.

Мета статті – визначення та обґрунтування структурних компонентів творчих здібностей учнів шкіл мистецтв, що розвиваються у процесі навчально-творчої діяльності з використанням електронного музичного інструментарію.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає можливість розглядати творчі здібності як структурне інтегративне утворення, що містить кілька компонентів. Більшість науковців (О. Лук, М. Татаренко, А. Радієвська, Л. Карпова, Г. Іванова) пропонують трикомпонентну структуру творчих здібностей, у якій виділяють компоненти, що відносяться до мотиваційно-афективної, когнітивної та діяльнісно-поведінкової сфер особистості учня [16, 10, 9]. Проте, аналізуючи дослідження інших науковців, варто зауважити, що вони включають у структуру творчих здібностей ще й інші складові, що призводить до збільшення кількості структурних компонентів поняття що досліджується.

Н. В. Кондратьєва та В. П. Ковальов, вивчаючи творчі здібності молодших школярів, пропонують структуру, що складається із п'яти компонентів [12]. Н. Стецюн розуміє структуру творчих здібностей як поєднання мотиваційно-орієнтаційного, когнітивного, емоційного, комунікативного і вольового компонентів. В. Андреев [2], обґрунтовуючи структурну модель творчих здібностей особистості до навчально-творчої діяльності, виділяє дев'ять її компонентів («блоків»). Йдеться про мотиваційні, інтелектуально-логічні, інтелектуально-евристичні, моральні, естетичні, комунікативно-творчі, самоорганізаційні та індивідуальні здібності.

Що стосується вивчення творчих здібностей у галузі музичної педагогіки, то варто зазначити: науковці до цього часу не можуть дати єдиного визначення та сформулювати єдину структуру досліджуваного феномена. Аналізуючи наукові роботи, які стосуються

формування та розвитку творчих здібностей в галузі музичного мистецтва, можна виділити дві основних тенденції дослідження цього поняття. Суть першого твердження полягає в тому, що деякі науковці (Б. Асаф'єв, Н. Ветлугіна, К. Тарасова, А. Ковальов, В. Мясичев та ін.) ототожнюють творчі, а точніше – музично-творчі здібності із музичними здібностями. Б. Асаф'єв[3] вважав, що музично-творчі здібності розвиваються у комплексі музикальності, структура якої є тріадою музичних, виконавських та творчих здібностей. К. В. Тарасова [20, с. 76] до структури музичних здібностей відносить продуктивне та репродуктивне музичне мислення та музичну уяву. Н. А. Ветлугіна [4,с.236], виділяє у структурі музикальності більш загальні музично-естетичні та спеціальні здібності, вважає. А. Г. Ковальов і В. Н. Мясичев [11] розглядають музичні здібності в контексті видів музичної діяльності, виокремлюючи творчу діяльність як прояв вищого рівня здібностей.

Протилежним до вищезазначеної думки щодо тотожності творчих та музичних здібностей є твердження інших вчених, які виділяють музично-творчі здібності в окрему структуру, не ототожнюючи при цьому їх ні з музичними (хоча вони вважаються фундаментом для творення музики), ні з творчими здібностями (яких недостатньо для творення музики).

В.В. Рагозіна[15]виділяє такі творчі здібності: пізнавальний інтерес до музики, образно-асоціативне музичне (інтонаційне) мислення як домінуючий спосіб пізнання музичного мистецтва; здібність до інтерпретації та імпровізації як безпосереднє самовираження дитини у художньо-естетичній діяльності.

Н. Б. Александріна розуміє музично-творчі здібності як здібності за допомогою яких учень-музикант може займатися продуктивною музично-творчою діяльністю. Складовими музично-творчих здібностей дослідниця вважає загальні художньо-творчі здібності, зокрема: уяву, вразливість, емоційність, увагу, інтуїцію, творче мислення, відчуття новизни; спеціальні здібності – музичний слух в усіх його проявах, відчуття ритму, ладове чуття, музичну пам'ять та мислення [1, с. 134].

О. Ю. Горожанкіна розглядає музично-творчі здібності як комплексне утворення, розвиток яких залежить від рівнів сформованості загального інтелекту особистості, музичного мислення, здатності до емоційного реагування на музику, здібності до інтерпретації та імпровізації при мінімумі репродуктивної і максимумі продуктивної діяльності. Структурними компонентами музично-творчих здібностей дослідниця визначає інтелектуально-операційний, емоційно-перцептивний та творчо-діяльнісний компоненти [8, с. 112].

К. В. Стецюк, досліджуючи розвиток творчих здібностей у педагогічному процесі шкіл мистецтв, пропонує таку їх структуру: здібності, що входять у комплекс музичності (музичний слух, відчуття ритму, ладове чуття), здібності, що уможливають здатність здійснювати творчий процес (творча уява та фантазія, асоціації, інтуїція, рефлексія, дивергентне мислення), музично-творчі здібності (образно-слухове уявлення, передчутність, заглиблення у власні переживання, мовно розумове передбачення і музично-продуктивне (таке, що сприяє створення чогось нового) мислення [19].

Опираючись на висновки вищезазначених вчених та враховуючи результати останніх досліджень сучасних науковців щодо феномена, який вивчається, ми пропонуємо власну структуру творчих здібностей учнів шкіл мистецтв, що розвиваються засобами електронного музичного інструментарію. Вона складається з чотирьох компонентів: мотиваційно-емоційного, когнітивно-інформаційного, сенсорно-спеціального та творчо-діялісного. Далі вважаємо за потрібне більш детально розглянути кожен із перерахованих компонентів та охарактеризувати його складові.

Одним із основних факторів успішного розвитку творчих здібностей є формування позитивної мотивації учнів до творчої діяльності. С. Сисоєва стверджує, що мотиваційно-творча активність особистості проявляється у винятковій допитливості творчої особистості, почутті захоплення від своєї діяльності, прагненні досягти нових висот і успіхів, в ініціативі й бажанні оволодівати основами діяльності [18, с. 48]. На думку С.Гончаренка, «мотиви

можуть виступати як уявлення та ідеї, почуття й переживання, що виражають матеріальні або духовні потреби людини» [7, с.217].

Виникнення та формування мотивів варто розглядати у нерозривному взаємозв'язку із таким поняттям як «потреба», адже потреби особистості є передумовою будь-якої діяльності та виконують спонукальну функцію. Взаємозв'язок мотиву та потреби має причинно-наслідковий характер та виявляється в тому, що мотив виникає та розвивається на основі потреби в процесі діяльності під впливом оточення і цілеспрямованих дій. Розглядаючи поняття «мотив» як потребу, С. Рубінштейн, Л. Божович, К. Платонов, О. Леонтьєв вважають, що, на відміну від мети, яка завжди є свідомою, мотиви, як правило, не усвідомлюються суб'єктом. Поряд із потребою, не менш важливою складовою мотиваційної сфери розвитку творчих здібностей виступає інтерес, який психологи розглядають як активну спрямованість людини, пов'язану із позитивними емоціями та зосереджену на тому чи іншому предмету дійсності. Розглядаючи взаємовідношення інтересу та потреби, можна зробити висновок, що формування інтересу не завжди починається з усвідомлення потреб. С. Рубінштейн визначає інтерес як мотив, який діє через силу своєї усвідомленої значимості та емоційної привабливості [17]. Г. Щукіна, розглядає інтерес як потребу особистості займатися діяльністю, яка приносить задоволення [23].

У контексті вищезазначеного, надзвичайно важливим для нашого дослідження є думка О. Леонтьєва щодо зв'язку між мотивами й емоціями. Вчений розглядає емоції як внутрішні сигнали особистості. Особливість емоцій, вважає вчений, полягає в тому, що вони безпосередньо відображають відношення між мотивами та реалізацією відповідної цим мотивам діяльності [13]. За дослідженням В. Вілюнас, процес зародження конкретного мотиваційного спонукання починається тоді, коли виникає емоційне ставлення людини до предмета, який відкриває його погребову значущість і спонукає спрямувати на нього активність, тобто, емоція є «суб'єктивною формою існування мотивації» [5]. Отже, мотиваційно-емоційний компонент структури творчих здібностей, в основі якого лежать інтерес та потреба як мотиви творчої діяльності, виконуючи яку, школяр отримує задоволення та позитивні емоції є необхідною складовою успішного розвитку творчих здібностей з використанням електронного музичного інструментарію.

Клавійний електронний синтезатор є музичним інструментом сучасного покоління, який поєднує у собі функції традиційного музичного інструмента та комп'ютера. На відміну від фортепіано, клавіатура синтезатора є не єдиним засобом керування звучанням. Багато виконавських, звукорежисерських, програмних параметрів учень вибирає використовуючи апаратні функції інструменту, а також має можливість налаштовувати їх на панелі керування електронного синтезатора та регулювати під час музикування.

Наявність знань, вмінь та навичок із теорії музики та здатність учня керувати різноманітними функціями електронного синтезатора є основою такого поняття, як музично-інформаційна компетенція, під якою ми розуміємо здатність та готовність учнів до виконання різноманітної діяльності із звуковою інформацією, використовуючи програмно-апаратний функціонал електронного музичного інструмента для вирішення навчально-творчих завдань. Музично-інформаційна компетенція є основою когнітивно-інформаційного компоненту творчих здібностей, що розвиваються в процесі використання електронного музичного інструментарію. Таким чином, когнітивно-інформаційний компонент творчих здібностей містить у собі знання, вміння та навички з основ теорії музики та інформаційних технологій.

Учні повинні отримати ґрунтовні знання із теорії музики, необхідні для творчості з використанням електронного музичного інструментарію, а також закріпити їх у практичній діяльності, щоб вони таким чином перейшли у форму вмінь та навичок. Специфіка навчання гри на електронному музичному інструменті крім музичних знань, вмінь та навичок, передбачає засвоєння учнями відомостей та практичних умінь із галузі інформаційно-комп'ютерних технологій. Учні, що навчаються у класі електронного клавійного синтезатора повинні отримати та засвоїти знання про інформацію, інформаційні процеси та технології, розташування кнопок та регуляторів різноманітних параметрів синтезатора на

робочій панелі, основні програмно-апаратні функції синтезатора, їхнє призначення та можливості застосування. Крім теоретичного знання про функції керування технічними можливостями синтезатора та налаштування їх параметрів, учням необхідно практично опанувати вміння та навички, які стосуються програмно-апаратної складової електронного музичного інструмента.

У контексті правомірності включення когнітивно-інформаційного компоненту до складу творчих здібностей важливою є думка В. Петрушина, який вважає, що знання, уміння й навички є обов'язковою умовою для вдосконалення того чи іншого творчого акту. При цьому сутність творчості полягає не в їх формальному накопиченні, а у використанні як засобу до відкриття нових шляхів, закономірностей і способів дій, які ведуть до отримання невідомих раніше результатів [14, с. 85]. Отже, знання, уміння та навички із теорії музики та галузі інформаційних технологій, які школярі накопичують та засвоюють у навчальному процесі, є невід'ємною складовою успішного розвитку творчих здібностей учнів шкіл мистецтв засобами електронного музичного інструментарію. Отримана інформація та опановані практичні вміння сприяють переходу школярів на вищий рівень можливостей здійснення творчого процесу, що безпосередньо відображається і на розвитку творчих здібностей.

Творчі здібності учнів шкіл мистецтв, які розвиваються засобами електронного музичного інструментарію неможливо повною мірою розглядати повною мірою без урахування спеціальних музичних здібностей та відповідних їм індивідуальних нахилів та задатків особистості, що забезпечують розвиток музично-виконавських умінь, необхідних для музично-творчої діяльності. Музичні здібності у методичних працях розглядаються як спеціальні (від англ. special – особливий) здібності людини, тобто такі індивідуально-психологічні особливості індивіда, що забезпечують успішність виконання музичної діяльності.

Б. М. Теплов у своїй науковій праці «Психологія музичних здібностей» [22] структуруючи музичні здібності, виводить поняття «музикальність», яке вчений розумів як специфічне якісно своєрідне поєднання музичних здібностей, які він поділяв на основні (без яких музична діяльність є неможливою) та другорядні (які впливають на перебіг деяких видів музичної діяльності). Головним показником музикальності психолог вважав емоційний відгук на музику, а до основних здібностей відніс ті, які забезпечують сприймання та відтворення музики – музичний слух (як звуковисотний) і ритмічний. При цьому дуже важливим для практики музичного навчання і виховання є виділення дослідником двох компонентів музикального слуху: перцептивного, пов'язаного з сприйняттям руху мелодії (відчуття ладу), і репродуктивного (здатність до слухових уявлень). Другорядними компонентами комплексу музикальності він вважав тембровий, динамічний, гармонічний і абсолютний слух. На основі вищезазначеного, ми вважаємо за необхідне виокремити у структурі творчих здібностей, що розвиваються засобами електронного музичного інструментарію сенсорно-спеціальний компонент, ядром якого є музичні здібності, що входять до комплексу музикальності, а також музичне мислення та музична пам'ять.

Спеціальні музичні здібності є тим фундаментом, завдяки якому можливий розвиток творчих здібностей учнів шкіл мистецтв засобами електронного музичного інструментарію.

Дефініція «здібності» нерозривно пов'язана у психологічній та педагогічній науках із поняттям «діяльність». Б. М. Теплов [22, с. 134], досліджуючи здібності, зробив висновок, що вони (здібності) виникають, формуються та розвиваються у діяльності, а їхня наявність та рівень розвитку відповідно впливають на успішність виконання певної діяльності. Грунтуючись на цьому твердженні вченого, ми включаємо у структуру творчих здібностей творчо-діяльнісний компонент, зміст якого полягає у роботі уяви, впливу інтуїції та набуттю учнями творчого досвіду в музично-творчій діяльності.

Виконання усіх видів музичної діяльності – створення, виконання та сприйняття музики неможливе без роботи уяви. Робота музичної уяви тісно пов'язана із музично-слуховими уявленнями, тобто вмінням слухати музику без опори на її реальне звучання.

Розвиток внутрішніх слухових уявлень ґрунтується на основі сприйняття музики, яка звучить в реальному часі. Б. Теплов зазначає, що робота уявлення займає центральне місце в процесі мистецької творчості, і тому будь-яка творчість, що входить в систему мистецького виховання, повинна бути сильним засобом розвитку уяви [21, с. 9]. Л. С. Виготський, [6, с.5]. аналізуючи особливості та механізми уяви як психічної здібності у творчому процесі, виводить наступні твердження: робота уяви, яка ґрунтується на здатності людського мозку до комбінування, є основою творчої діяльності.

Л. С. Виготський також вважав, що «творча діяльність знаходиться в прямій залежності від багатства та різноманітності попереднього досвіду людини, тому що цей досвід є матеріалом, на якому формується уява» [6, с. 10]. Коли творчий процес спочатку проходить за зразком, а в пізніших стадіях із застосуванням набутих знань та вмій у нових проблемних ситуаціях, де учні будуть змушені будувати на основі раніше засвоєних розумових операцій свою комбінацію способів вирішення завдання, а вірніше-творити, тоді у них розвиватиметься осмислення власних розумових дій і операцій, накопичуватиметься активний досвід творчої роботи взагалі, вироблятимуться правильні способи інтелектуальної, творчої і практичної діяльності. Також важливим аспектом творчого процесу є вплив підсвідомого, зокрема інтуїції, на перебіг та результат творчої діяльності. Інтуїція (з лат. споглядання, бачення) процес нераціонального пізнання, метод вирішення завдань шляхом миттєвого підсвідомого висновку. Основним показником інтуїції є «згорнуте» сприйняття ситуації цілком, безпосередньо-емоційно, образно.

Творчі завдання, які виконують школярі у різних видах музично-творчої діяльності з використанням електронного музичного інструментарію, створюють можливість для досягнення мети у кількох напрямках: власне розвиток творчих здібностей, отримання досвіду творчої діяльності, на основі якого можливий більш якісний рівень розвитку творчих здібностей у майбутньому, а також творча самореалізація учнів. На забезпечення успішної реалізації цього компоненту впливають діяльнісні процеси, що відбуваються всередині інших компонентів: мотиваційна діяльність – спонукання себе до дії, робота над само мотивацією; когнітивна діяльність – процес отримання знань, вмій та навичок із галузі теорії музики та інформаційних технологій; діяльність, спрямована на розвиток спеціальних музичних здібностей, дає можливість вивести їх на якісно вищий рівень, що безпосередньо відображається у процесі творчості. Творчо-діяльнісний компонент виконує узагальнюючу функцію у запропонованій нами структурі творчих здібностей.

Отже, творчі здібності, які розвиваються в процесі навчально-творчої діяльності з використанням електронного музичного інструментарію, ми розглядаємо як складне полі компонентне утворення, яке дозволяє учням шкіл мистецтв займатися продуктивною музично-творчою діяльністю та містить у своїй структурі мотиваційно-емоційний, когнітивно-інформаційний, сенсорно-спеціальний та творчо-діяльнісний компоненти.

Література

1. Александрина Н. Б. Психолого-педагогическая направленность развития музыкально-творческих способностей учащихся пианистов детских школ искусств / Н. Б. Александрина // Мир наук, культуры, образования. – 2014. – №1. – С. 9–12.
2. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности: Основы педагогики творчества / В. И. Андреев. // Казань. – 1988. – 288 с.
3. Асафьев Б.В. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании. – Л.: Музыка, 1973. – 144 с.
4. Ветлугина Н.А. Музыкальное развитие ребенка / Н.А. Ветлугина – М.: Просвещение, 1968. – 413 с.
5. Вилюнас В.К. Психология эмоциональных явлений / В.К. Вилюнас. – М.: Изд-во МГУ, 1984. – 143 с.
6. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психологический очерк. – М.: Просвещение, 1991. – 91 с.
7. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.

8. Горожанкіна О. Ю. Розвиток музично-творчих здібностей учнів в процесі навчання в фортепіанному гуртку / О. Ю. Горожанкіна // Науковий огляд. – 2014. – №1. – С. 190–197.
9. Иванова Г. Формирование творческих способностей школьников на уроках физической культуры : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Иванова Г. К. – Майкоп, 1998. – 146 с.
10. Карпова Л. Г. Развитие творческих способностей младших школьников / Л. Г. Карпова. // Омский научный вестник. – 2015. – №2. – С. 137–139.
11. Ковалев В.К., Мясичев В.Н. Психологические способности человека, – Т.2. Способности. / В.К.Ковалев, В.Н. Мясичев - Л., ЛГУ, 1960, - с.63-65.
12. Кондратьева, Н.В. Структура творческих способностей младших школьников [Электронный ресурс] / Н.В. Кондратьева, В.П. Ковалев // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 5. – Режим доступа: <http://www.sdence-education.m/m/artide/view?id=21736>
13. Леонтьев А.Н. Избр. психол. произведения: В 2 т. / А.Н. Леонтьев – М.: Педагогика, 1983. – Т.2. – С. 90-170.
14. Петрушин В. И. Музыкальная психология : учеб. пособие для студентов и преподавателей / В. И. Петрушин. – М. : Академический Проект, 2006. – 400 с. – (Gaudeamus).
15. Рагозіна В.В. Формування творчих здібностей молодших школярів у процесі музичної діяльності: Автореф. дис... канд. пед. наук, 1999. – 19с.
16. Радієвська А. А. Структурні компоненти творчих здібностей учнів молодших класів ліцеїв мистецтв як наукова проблема / А. А. Радієвська. // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків. – 2012. – №39. – С. 134.
17. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии : в 2-х т. / Акад. пед. наук СССР. – М. : Педагогика, 1989. – 322 с.
18. Сисоева С.О. Основы педагогичної творчості. // С. О. Сисоева – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
19. Стецюк К. В. Розвиток музично-творчих здібностей учнів у навчально-виховному процесі мистецьких шкіл : дис. канд. пед. наук : 13.00.07 / Стецюк К. В. – Луганськ, 2005. – 222 с.
20. Тарасова К.В. Онтогенез музыкальных способностей. – М.: Прогресс, 1987. – 207 с.
21. Теплов Б. М. Психологічні питання художнього виховання / Б. М. Теплов // Питання художнього виховання / Л., 1963. – 201 с.
22. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей / Б.М. Теплов / И.о. РАН. Ин-т психологии. – М.: Наука, 2003. – 379 с.
23. Щукина Г. И. Проблема познавательного интереса в педагогике / Галина Ивановна Щукина. – М.: Педагогика, 1971. – 252 с.

References

1. Aleksandrina N. B. Psikhologo-pedagogicheskaya napravlenost' razvitiya muzykal'no-tvorcheskikh sposobnostey uchvshchikhsya pianistov detskikh shkol iskusstv / N. B. Aleksandrina // Mir nauk, kul'tury, obrazovaniya. – 2014. – №1. – S. 9–12.
2. Andreyev V. I. Dialektika vospitaniya i samovospitaniya tvorcheskoy lichnosti: Osnovy pedagogiki tvorchestva / V. I. Andreyev // Kazan'. – 1988. – 288 s.
3. Asaf'yev B.V. Izbrannyestat'i o muzykal'nom prosveshchenii i obrazovanii. – L.: Muzyka, 1973. – 144 s.
4. Vetlugina N.A. Muzykal'noye razvitiye rebenka / N.A. Vetlugina – M.:Prosveshcheniye, 1968. – 413 s.
5. Vilyunas V.K. Psikhologiya emotsional'nykh yavleniy / V.K. Vilyunas. – M.: Izd-vo MGU, 1984. – 143 s.
6. Vygotskiy L.S. Voobrazheniye i tvorchestvo v detskom vozraste: Psikhologicheskii ocherk. – M.: Prosveshcheniye, 1991. – 91 s.

7. Goncharenko S.U. *Ukrajins'kiy pedagogichniy slovník*. – K.: Libíd', 1997. – 374 s.
8. Gorozhankína O. YU. *Rozvitok muzichno-tvorchikh zdíbnostey uchnív v protsesi navchannya v fortepiannomu gurtku / O. YU. Gorozhankína // Naukoviy oglyad*. – 2014. – №1. – S. 190–197.
9. Ivanova G. *Formirovaniye tvorcheskikh sposíbnostey shkol'nikov na urokakh fizicheskoy kul'tury : dis. kand. ped. nauk : 13.00.04 / Ivanova G. K.* – Maykop, 1998. – 146 s.
10. Karpova L. G. *Razvitiye tvorcheskikh sposíbnostey mladshikh shkol'nikov / L. G. Karpova // Omskiy nauchnyy vestnik*. – 2015. – №2. – S. 137–139.
11. Kovalev V.K., Myasishchev V.N. *Psikhologicheskkiye sposobnosti cheloveka, – T.2. Sposobnosti / V.K.Kovalev, V.N. Myasishchev*. – L., LGU, 1960, – s.63-65.
12. Kondrat'yeva, N.V. *Struktura tvorcheskikh sposobnostey mladshikh shkol'nikov [Elektronnyy resurs] / N.V. Kondrat'yeva, V.P. Kovalev // Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya*. – 2015. – № 5. – Rezhim dostupu: <http://www.sdence-educatyun.m/m/artide/view?id=21736>
13. Leont'yev A.N. *Izbr. psikhol. proizvedeniya: V 2 t. / A.N. Leont'yev – M.: Pedagogika, 1983. – T.2. – S. 90-170.*
14. Petrushin V. I. *Muzykal'naya psikhologiya : ucheb. posobiye dlya studentov i prepodavateley / V. I. Petrushin*. – M. : Akademicheskij Proyekt, 2006. – 400 s. – (Gaudeamus).
15. Ragozína V.V. *Formuvannya tvorchikh zdíbnostey molodshikh shkolyarív u protsesi muzichnoji díyal'nosti: Avtoyef. dis... kand. ped. nauk, 1999. – 19s.*
16. Radiévs'ka A. A. *Strukturní komponenti tvorchikh zdíbnostey uchnív molodshikh klasív lítsejiv mistetstv yak naukova problema / A. A. Radiévs'ka. // Zasobi navchal'noji ta naukovodoslídnoji roboti : zb. nauk. pr. / Khark. nats. ped. un-t ím. G. S. Skovorodi. – Kharkív. – 2012. – №39. – S. 134.*
17. Rubinshteyn S. L. *Osnovy obshchey psikhologii : v 2-kh t. / Akad. ped. nauk SSSR. – M. : Pedagogika, 1989. – 322 s.*
18. Sisoêva S.O. *Osnovi pedagogichnoji tvorchostí. // S. O. Sisoêva – K.: Míleníum, 2006. – 346 s.*
19. Stetsyuk K. V. *Rozvitok muzichno-tvorchikh zdíbnostey uchnív u navchal'novikhovnomu protsesi mistets'kikh shkíl : dis. kand. ped. nauk : 13.00.07 / Stetsyuk K. V. – Lugans'k, 2005. – 222 s.*
20. Tarasova K.V. *Ontogenez muzykal'nykh sposobnostey. – M.: Progress, 1987. – 207 s.*
21. Teplov B. M. *Psikhologichní pitannya khudozhn'ogo vikhovannya / B. M. Teplov // Pitannya khudozhn'ogo vikhovannya / L., 1963. – 201 s.*
22. Teplov B.M. *Psikhologiya muzykal'nykh sposobnostey / B.M. Teplov / I.o. RAN. In-t psikhologii. – M.: Nauka, 2003. – 379 s.*
23. Shchukina G. I. *Problema poznavatel'nogo interesa v pedagogike / Galina Ivanovna Shchukina. – M.: Pedagogika, 1971. – 252 s.*

Эффективным средством развития творческих способностей учащихся художественных школ является клавиатурный электронный синтезатор. Структура творческих способностей учеников в процессе обучения с использованием электронного музыкального инструментария состоит из четырех компонентов: мотивационно-эмоциональной, познавательно-информационной, сенсорно-специальной, творческой деятельности.

Мотивационно-эмоциональный компонент включает факторы, влияющие на развитие творческих способностей. Содержание компонента когнитивной информации - это знания и навыки теории музыки и управления знаниями и навыками технических параметров синтезатора. Сенсорно-специальный компонент включает в себя специальные музыкальные навыки,необходимые для выполнения музыкальной деятельности, музыкального слуха, чувства ритма, музыкальной памяти и мышления, эмоционального отклика на музыку. Творчески активный компонент содержит способности, необходимые для творчества - воображение, интуиция и способности к организации творческого

процесса. Взаимодействие каждого из компонентов структуры влияет на развитие творческих способностей в целом.

Ключевые слова: творчество, электронные музыкальные инструменты, компоненты творческих способностей, ученики школы искусств.

Effective means for developing creative abilities of students of art schools is keyboard electronic synthesizer. The structure of creative abilities of students in the learning process with the use of electronic musical instrumentation consists of four components: the motivational-emotional, cognitive-information, sensory-special, creative activity.

Motivational-emotional component includes the factors that affect the promotion of the development of creative abilities. These components are the interest in creativity, the need for it and get positive emotions from the creative.

The content of the cognitive information component are knowledge and skills of music theory and management knowledge and skills technical parameters synthesizer.

Sensory-special component includes a special musical skills required to perform musical activities, musical ear, sense of rhythm, musical memory and thinking, emotional response to music.

Creatively-active component contains the abilities necessary for creativity – imagination, intuition and abilities on the organization of the creative process.

The interaction and development of each of the components of the structure affect the development of creative abilities in General.

Keywords: *creativity, electronic musical instruments, components of creative abilities, the students of the school of arts.*

УДК 37.091.26:373.5:7

Шніца Р. І.

ДІАГНОСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНОСТІ МИСТЕЦЬКИХ ЗНАНЬ УЧНІВ 7-8 КЛАСІВ

На підставі теоретичного опрацювання та аналізу наукових досліджень про мистецькі знання у статті розглянуто діагностичний інструментарій констатувального експерименту, розроблено та обґрунтовано критерії знань та їх показники. Висвітлено змістову характеристику рівнів сформованості мистецьких знань учнів 7-8 класів. Подано результати констатувального експерименту, який проводився у загальноосвітніх навчальних закладах.

Ключові слова: *діагностика, критерії, показники, констатувальний експеримент.*

У вітчизняній науковій літературі чільне місце у сфері музичної педагогіки посідає інтерес до категорії «мистецькі знання». Таке зацікавлення даним феноменом продиктоване складними процесами у постіндустріальному суспільстві та у мистецькій галузі зокрема. Дослідивши проблематику мистецьких знань учнів 7-8 класів, маємо підстави стверджувати, що глобалізація та інформатизація всіх ланок загальноосвітньої школи, інтегративні процеси, які лобіюються у викладанні предметів художньо-естетичного циклу, гуманітаризація освіти, а також вікові психолого-особистісні особливості школяра-підлітка мають вагомий вплив на формування знань дітей. У цьому контексті виникає протиріччя, що полягає у невідповідності об'єму знань, які повинен опанувати учень на уроці згідно з навчальними програмами та кількістю фактичних годин, які відводяться на вивчення нового матеріалу. З одного боку потрібно, аби учні якісно засвоїли навчальний матеріал, а з іншого - виникає необхідність у поданні стислої мистецької інформації в рамки уроку. Відтак постають наступні питання: яка якість тих мистецьких знань, що отримують учні на уроках і як їх перевірити? За якими критеріями здійснювати оцінювання знань? Що брати за основу при опитуванні? Частково відповіді на ці та ряд дотичних питань дають у своїх наукових